

SAKSBEHANDLER
Line Bårdseng
Hanne Merete Moldung

VÅR REF.
26/02115-6

DERES REF.
2024/22139-17

VÅR DATO
29.09.2026

DERES DATO

postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Bergen kommune
Postboks 7700
5020 BERGEN

Offentlig ettersyn av mindre endring av kommunedelplan Sentrum, Bergen kommune - Riksantikvarens vurdering av innsigelse

Riksantikvaren viser til brev datert 25.8.2026 fra Vestland fylkeskommune til Riksantikvaren med melding om politisk vedtak i strid med faglig anbefaling om innsigelse til Bergen kommune sitt forslag til mindre endring av KDP Sentrum (planID 15780000) på bakgrunn av regionale, nasjonale og internasjonale kulturmiljøinteresser.

Dersom den faglige anbefalingen ikke blir fulgt opp av politiske organer i fylkeskommunen, må fylkeskommunen sende saken uavkortet til Riksantikvaren, som på selvstendig grunnlag kan fremme innsigelse i saken, jf. underretningsplikten i forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven § 7 (3).

Riksantikvaren fikk utsatt frist til 30.9.26, og hadde et møte om saken med Bergen kommune, i Bergen, den 22.9.26.

Bakgrunn for saken

Bergen kommune har lagt forslag til mindre endring av bestemmelser i KDP Sentrum ut på høring. Formålet er å gi større fleksibilitet og forutsigbarhet for næringslivet ved å redusere kravet til fri gangbredde og gi mer rom for uteservering. Dagens krav om minst 3 meter fri ganglinje foreslås redusert til et generelt minimumskrav på 2 meter i hele planområdet. I tillegg fjernes avgrensningen av uteservering til 1 meters bredde fra vegg.

Fylkeskommunens vurdering

Fylkesdirektøren mener forslaget ikke i tilstrekkelig grad ivaretar kulturmiljøinteressene, og foreslo derfor innsigelse. KDP Sentrum omfatter blant annet verdensarvstedet Bryggen og Middelalderbyen Bergen, som er kulturmiljøer av høy

nasjonal og internasjonal verdi. De påpeker at særlig rundt Bryggen kan økt uteservering og møblering over tid påvirke frie gangarealer, siktlinjer og byrommenes karakter. Fylkesdirektøren mener forslaget til reviderte bestemmelser er mangelfullt, fordi konsekvensene for gjeldende reguleringsplaner med kulturmiljøbestemmelser ikke er vurdert.

Riksantikvarens vurdering

Bergen kommune har retningslinjer for uteservering (Retningslinjer for uteservering på offentlig grunn i Bergen sentrum V57632). Under punkt 2. står det at "Avtale om utleie av offentlig grunn til uteservering kan inngås der overordnede krav til ... viktige visuelle og kulturhistoriske sammenhenger er ivarettatt. Uteservering skal ikke være i strid med gjeldende arealplan". Dette ser ikke ut å ha blitt fulgt opp.

Når det gjelder verdensarvstedet Bryggen og de tilstøtende byrommene så er disse blant de mest besøkte turistdestinasjonene i Norge. Høyt besøksvolum, kombinert med sårbare kulturmiljøverdier og press fra næringsaktører, gjør det særlig viktig å opprettholde tydelige rammer for uteservering, gatesalg og møblering. Gjeldende reguleringsplan for Bybanen har et eget bestemmelsesområde for Bryggen. I tråd med bestemmelsesområdet skal området utformes i samsvar med juridisk bindende illustrasjonsplan og med kvalitetskrav til enkeltelementer, inkludert uteservering.

Bergen kommunes egen Arkitektur- og byformingsstrategi (V8624881) legger vekt på at Bergens historiske byrom, fra allmenninger til trange gater og smau, er viktige for byens særpreg og kulturhistoriske verdier.

Regjeringen skriver også i [Byrom og møteplasser - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no) at "Byrom er arealene der vi oppholder og beveger oss utendørs i byer og tettsteder. De har stor betydning som møteplasser og for sosialt liv, trivsel, miljø og folkehelse. Planlegging etter plan- og bygningsloven er viktig for å sikre sammenheng og kvalitet på byrom."

Som fagmyndighet med statlig førstelinjeansvar for Middelalderbyen Bergen, middelalderkirker og Bergenhus festning ga Riksantikvaren innspill til Vestland fylkeskommune i brev av 22. juni 2026. Riksantikvaren påpekte at planforslaget kan få konsekvenser for gjeldende reguleringsplaner med kulturmiljøbestemmelser og øke konfliktpotensialet knyttet til Middelalderbyen Bergen, verdensarvstedet Bryggen og Bergenhus festning, og støtter med det Fylkesdirektøren i Vestland fylkeskommune sin vurdering av at dette kan få konsekvenser for kulturmiljø i Bergen sentrum.

På grunn av ønsket om større fleksibilitet og forutsigbarhet for næringslivet har det blitt gitt mange dispensasjoner og tillatelser til uteservering i Bergen de siste årene, og det har også kommet flere foodtrucker. Riksantikvaren mener som Fylkesdirektøren at kulturmiljøinteressene ikke har blitt vurdert og tatt hensyn til. Det innebærer også at

kommunens egne veiledere og planer som egentlig stiller krav om dette ikke er fulgt opp. Det er uheldig, og må strammes inn.

Riksantikvarens erfaring er også at veiledningen gjelder uteservering og ikke foodtrucker som det har kommet flere av. Foodtruckene oppleves som like permanente som uteserveringsplasser, og veiledning bør oppdateres til også å gjelde disse. Riksantikvaren mener at uteservering, møblering og foodtrucker må tilpasses byrommenes karakter og viktige siktlinjer og forbindelser må ivaretas.

Etter Riksantikvaren vurdering er sumvirkningen av alle installasjonene og deres innvirkning på kulturmiljøene viktig å ta hensyn til, og må vurderes før det gis tillatelse. Riksantikvaren mener videre at hensyn til det visuelle og de viktige kulturhistoriske byrommene og kulturmiljøer må utdypes ytterligere i veilederen og følges opp.

Når det gjelder reguleringsplaner innenfor planområdet til kommunedelplan Bergen sentrum som har strengere bestemmelser enn det som nå foreslås i den, vil de gjelde over kommunedelplanen.

Konklusjon

Riksantikvaren reiser ikke innsigelse, men understreker at økt fleksibilitet for uteservering har ført til en uheldig utvikling. Kommunen må derfor stille tydeligere krav til at uteservering tilpasses Bergens historiske byrom og kulturmiljøer, og at det også tas større hensyn til blant annet gatedekke, møblering og kunst i byrommene. Uteserveringen må underordne seg det enkelte byrommets karakter og kulturhistoriske verdier.

Hilsen

Silje Flage Dragsund
Seksjonssjef

Line Bårdseng
Seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Kopi til:
Vestland fylkeskommune